

De oudere bestaat niet

Foto Kees van de Veen

levenseinde - Ouder worden nu is anders dan zoals het vroeger ging. Daarom is het nodig dat ouderen kunnen kiezen, betoogt Pia Dijkstra.

PIA DIJKSTRA, TWEDE KAMERLID D66

We zouden ons wat vaker de vraag mogen stellen, wat het betekent om ouder te worden. Juist ook omdat de beeldvorming rond ouderen nog vaak gebaseerd is op een idee dat inmiddels in het verleden ligt. Een beeld dat het pensioen centraal stelt, het leven zónder werk, bezigheden of maatschappelijke rol. Dat beeld is achterhaald. Door welvaart en een verbeterde gezondheidszorg worden mensen steeds ouder, vaak in relatief goede gezondheid. Een gemiddelde vrouw van 65 jaar heeft nog 21,4 levensjaren te gaan.

Ouder worden brengt mede daardoor vragen met zich mee als 'Wat wil ik nog?' en 'Wat kan ik nog voor anderen betekenen?'. Voor sommige ouderen volgt op die vragen niet noodzakelijkerwijs een positief antwoord. Zij ervaren niet langer een positief levensperspectief, door toenemende afhankelijkheid, een doorleefd gevoel telkens een beetje te moeten 'inleveren', of een diepe eenzaamheid, dat lang niet altijd hetzelfde betekent als 'alleen zijn'. Zij beschouwen hun leven als 'voltooid' en willen het het liefst beëindigen.

In de toelichting bij het concept wetsvoorstel 'Waardig levenseinde' waar ik aan werk, staat het onderscheid opgenomen tussen

het 'biografisch' en 'biologisch' leven. Sommige ouderen ervaren dat hun biografie en biologie als het ware uit de pas lopen. Hun lichaam leeft in relatieve gezondheid voort, maar wat er nog komen gaat zal in hun beleving weinig of niets toevoegen aan hun levensverhaal maar er, sterker nog, juist afbreuk aan doen. Ze zouden dat laatste levenshoofdstuk liever 'ongeschreven' of 'ongelezen' laten.

Ik heb de afgelopen tijd mensen op hoge leeftijd ontmoet, die dat sterk ervaren. Het zou hen enorm geruststellen als de mogelijkheid er zou zijn om zelf over het levenseinde te beslissen. Natuurlijk hoort iedereen steun te krijgen en mensen om zich heen te hebben tijdens het leven. Anderen bieden vaak nieuwe perspectieven, openen deuren, voeden levenslust of levensvreugde.

Zelfbeschikking en autonomie zijn onontbeerlijk, maar het zijn geen absolute begrippen. Mensen geven in vrijheid invulling aan hun bestaan in relatie tot en dialoog met anderen. In vrijwel ieders levensverhaal spelen familie, geliefden, collega's en anderen een belangrijke, zo niet essentiële rol. Autonomie is dan ook niet zozeer een opeisbaar recht waaraan anderen tegemoet dienen te komen, maar eerder het vermogen om, ook samen met anderen, een leven te kunnen leiden waarmee men zich identificeert en dat men uiteindelijk als eigen ziet.

Hand in hand

Vrijheid en verbondenheid gaan dus hand in hand. Met die waarden, die niet per se kerkelijk zijn, ben ook ik opgevoed. En ik merk dat we elkaar op dat gebied in Nederland vaak vinden. De één noemt dat barmhartigheid, de ander verbondenheid, of solidariteit. De basis is echter hetzelfde: een samenleving waarin we naar elkaar omkijken.

Juist daarom moeten ouderen met

een stervenswens niet alleen worden gelaten, maar dienen we open te staan voor hun wensen en gedachtes erover. Tegelijkertijd geldt: 'de' oudere bestaat niet. Er is niet één juiste wijze van sterven. Het is goed om verschillende opvattingen de ruimte te geven.

Laten we dat doen in een open gesprek over de betekenis van ouder worden in een samenleving waarin straks 35 procent boven de 65 jaar is. En laten we daarin iedereen in zijn waarde laten, ons gevoelig tonen voor ouderen die uitgesproken zijn over het waardig levenseinde onder eigen regie, maar óók voor de zorgen die hierover leven. Zijn we in staat een gesprek op die manier te voeren? Met respect voor elkaars standpunten? Ik denk het wel.

Dit is een ingekorte versie van de Preek van de leek die Pia Dijkstra zondag hield in de Kloosterkerk in Den Haag.